

PM117.D01

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Stok-achter-de-deur bij de aanpak van nationale crises**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Kalle Duvekot

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Nederland geconfronteerd wordt met een aantal grote crises en een effectieve aanpak van deze crises een nationale aanpak vergt;
- het Rijk ten aanzien van sommige taken van gemeenten en provincies over meer doorzettingsmacht moet beschikken om zonodig voortvarend te kunnen optreden in crisissituaties;
- het kabinet bij de opvang van vluchtelingen heeft gekozen voor meer doorzettingsmacht - voor het geval dat nodig is - met het wetsvoorstel Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (de 'spreidingswet');
- er in het wetsvoorstel tot wijziging van de Omgevingswet geen voorziening is opgenomen waarbij het Rijk de bevoegdheid krijgt om zonodig knopen door te hakken, indien de afgesproken stikstofdoelstellingen niet tijdig worden gehaald;

overwegende dat:

- het halen van de stikstofdoelstellingen van groot belang is voor mens, natuur en milieu;
- het Rijk over de bevoegdheid zou moeten beschikken om - indien noodzakelijk - knopen door te hakken bij de aanpak van de stikstofproblematiek;
- het bij de aanpak van andere nationale crises ook van belang is dat het Rijk over dergelijke bevoegdheden beschikt;

roept de Tweede Kamerfractie op:

- om zich actief in te zetten om het wetsvoorstel tot wijziging van de Omgevingswet omgevingswaarde stikstofdepositie 2030 te verrijken met een bevoegdheid van het Rijk om zonodig bestuurlijke knopen door te hakken en aanwijzingen te kunnen geven met betrekking tot relevante beslissingen inzake vergunningverlening;
- om ook bij de behandeling van overige voor de aanpak van nationale crises relevante wetgeving te onderzoeken of is voorzien in een effectieve stok-achter-de-deur bevoegdheid van het Rijk;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Voor D66 is het belangrijk dat een snelle aanpak van crises mogelijk is. Langdurig doorwerkende crises tasten namelijk het vertrouwen aan dat burgers in de politiek en het bestuur van Nederland hebben. De Tweede Kamerfractie hecht echter wel waarde aan bestuurlijke indeling en de taakafbakening die er is tussen de verschillende bestuurslagen in Nederland.

De Tweede Kamerfractie wil op een aantal punten meer regie van de Rijksoverheid, bijvoorbeeld als het gaat om Ruimtelijke Ordening. Deze wens vloeit voort uit het verkiezingsprogramma en hebben we ook in het coalitieakkoord verwerkt. Ook is het de uitdrukkelijke wens van de D66 Tweede Kamerfractie dat, als de stikstofdoelen niet gehaald dreigen te worden, de Rijksoverheid de mogelijkheid krijgt om via normeren en beprijzen bij te kunnen sturen. Op deze punten weerspiegelt de motie de wens van de Tweede Kamerfractie.

Het Landelijk Bestuur adviseert dan ook graag om deze motie over te nemen.

PM117.D02

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie:

Betere subsidieregelingen voor meer circulaire duurzaamheidsoplossingen

Indiener:

Ledenvergadering thema-afdeling D66 Duurzaam

Woordvoerder:

Ronald Buijsse

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- de energietransitie zich op vele fronten positief ontwikkelt;
- dat nog meer dan 80% van de investeringen plaats moeten vinden in op duurzaamheid gerichte apparatuur, zoals zonnepanelen, warmtepompen, windmolens en batterijen (voor elektriciteit en warmte) bij netwerkbedrijven, andere bedrijven en organisaties en consumenten;
- er een grote mate van verschil is in mate van circulariteit van de apparatuur, zoals berekend in life cycle analyses (LCA), de Milieu Kosten Indicator (MKI) en de Leidraad "Meten van Circulariteit" van platform CB'23;
- dat er steeds meer apparatuur met een hoge mate van circulariteit beschikbaar komt;
- apparatuur met een hoge mate van circulariteit nog een achterstand heeft o.a. qua prijs ten opzichte van apparatuur met een lage mate van circulariteit;
- er nu nog geen of weinig onderscheid gemaakt wordt in (subsidie)regelingen voor wat betreft de mate van circulariteit van duurzame oplossingen;

overwegende dat:

- investeringen in duurzame oplossingen met een hoge mate van circulariteit juist nu, nu er veel geïnvesteerd gaat worden, versneld gestimuleerd zou moeten worden om ook duurzaamheid op middenlange termijn te garanderen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich op korte termijn sterk te maken voor regelingen die de aanschaf van duurzame oplossingen met een hoge mate van circulariteit veel sterker stimuleren dan oplossingen met een lage mate van circulariteit;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Als Nederland hebben we ambitieuze doelen gesteld op het gebied van de circulaire economie. In 2030 is het doel om 50% minder grondstoffen te verbruiken en in 2050 is het doel om volledig circulair te zijn. De omslag van een lineaire naar een circulaire economie vraagt grote inzet van de overheid op diverse terreinen. De circulaire doelen en de doelen op het gebied van duurzame energie opwek en energiebesparing moeten zo veel mogelijk hand in hand worden opgepakt. Waar mogelijk onderscheid maken tussen circulaire opties en niet circulaire opties binnen de duurzaamheidssubsidies (waar deze motie toe oproept) sluit goed aan bij de inzet van de Tweede Kamerfractie om van de energietransitie een circulaire transitie te maken.

Het Landelijk Bestuur omarmt deze motie en adviseert dan ook om deze over te nemen.

PM117.D03

Politieke Motie

Pre-advies: Neutraal

Titel motie: **Prioriteit voor vervanging kolencentrale**

Indiener: thema-afd D66 Duurzaam

Woordvoerder: Evert du Marchie Van Voorthuysen

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Nederland op 19 november 2021 een intentieverklaring heeft getekend met Namibië over samenwerking op het gebied van energie, meer in het bijzonder de export van in Namibië geproduceerde groene waterstof naar Nederland;
- Invest International hiervoor reeds 40 miljoen euro ter beschikking heeft gesteld;

overwegende dat:

- in Namibië elektriciteit wordt geproduceerd in een kolencentrale van 120 MW;
- die kolencentrale kan worden vervangen door een zonnecentrale met zonnepanelen (PV), zonnespiegels (CSP) en thermische opslag, die basis-last elektriciteit kan leveren;
- diezelfde zonnecentrale in plaats van deze nuttige vervanging van fossiel opgewekte elektriciteit ook waterstof kan produceren, waarmee je aardgas of olie kan vervangen, en dus de CO₂-uitstoot kunt verminderen;
- als je de kolencentrale vervangt door de zonnecentrale, en de waterstofproductie achterwege laat, er 5 keer meer CO₂ wordt bespaard dan wanneer de stroom wordt gebruikt om waterstof te produceren;
- dus in deze casus de productie van waterstof uit zonnestroom tot gevolg heeft dat de opwarming van de aarde wordt versterkt;

spreekt uit dat:

- zolang de kolencentrale in Namibië niet volledig is vervangen door een of meerdere zonnecentrales, waterstof uit dat land niet het predicaat groen verdient, en dus ook geen financiële voorkeursbehandeling mag krijgen ten opzichte van grijze waterstof;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Neutraal

Toelichting:

D66 zet zich hard in voor de opschaling van groene waterstof, met name voor de industrie en andere hoogwaardige toepassingen. De regels voor wat groene waterstof is, worden op Europees niveau geregeld. Deze regels gelden ook voor geïmporteerde waterstof. Als waterstof uit Namibië, of welk land dan ook, niet conform deze regels wordt geproduceerd, krijgt deze waterstof niet het groene predicaat. De Tweede Kamerfractie zet in op strenge eisen voor wat geldt als groene waterstof en de opschaling hiervan. Dit mag niet ten koste van elektrificatie of zorgen voor onnodige stimulering van fossiel geproduceerde waterstof.

Bij het vormgeven van financiële ondersteuning of stimulering vindt de Tweede Kamerfractie dat de focus moet liggen op het maximaal stimuleren van groene waterstof. Tegelijkertijd moet worden erkend dat de waterstof economie nog in de kinderschoenen staat. Gezien de schaarse hoeveelheid waterstof enerzijds en de wens de benodigde infrastructuur en toepassing van waterstof een boost te geven anderzijds is het op dit moment complex om onderscheid te maken in bijvoorbeeld blauwe en groene waterstof. De Tweede Kamerfractie houdt oog voor onwenselijke 'lock-ins' en let hier op bij eventuele handelsafspraken tussen Nederland of de EU en derde landen. Daarnaast heeft de Tweede Kamerfractie eerder een motie in de Tweede kamer ingediend om aandacht te vragen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen (mvo) in het kader van de afspraken die Nederland maakt over waterstof met derde landen. Zo blijven zij aandacht houden voor de omstandigheden op het gebied van klimaat, energie en mensenrechten.

Het Landelijk Bestuur sympathiseert met de motie, maar ziet ook dat de mogelijkheden om hierop te sturen voor de Tweede Kamerfractie beperkt zijn. Daarom adviseert het Landelijk bestuur neutraal op deze motie.

Reactie op advies van indiener:

De focus moet liggen op het zo snel mogelijk reduceren van de mondiale CO₂-uitstoot. En dus niet alleen op de groene waterstof, dat slechts een deel uitmaakt van de klimaatpolitiek. Een te voortvarende uitrol van de waterstofeconomie gaat ten koste van het tempo van de reductie van de CO₂-uitstoot en moeten we dus niet willen.

Bij een te voortvarende uitrol van het Nederland-Namibië project gaan Namibische zonnecentrales waterstof produceren dat in Nederland aardgas gaat vervangen, terwijl de Namibische kolencentrale tegelijkertijd 5 keer zoveel CO₂ blijft uitbraken dan er in Nederland door het Namibische waterstof wordt bespaard. De huidige Europese regelgeving staat deze gang van zaken helaas toe.

Een correcte uitvoering van zou bv. moeten inhouden dat minimaal de helft van de stroom uit de nieuw te bouwen zonnecentrales voor de waterstofproductie tegen kostprijs wordt geleverd aan de Namibiërs. Een dergelijk voorschrift past in het beleidsstuk "Internationale Klimaatstrategie" van het kabinet (7 oktober 2022), waaruit ik citeer: "Daarom gaat het kabinet extra investeren in landen met een groot potentieel voor hernieuwbare energie, zodat de energietransitie ter plaatste versneld wordt en een deel van die energie geëxporteerd kan worden."

Voortijdige import van waterstof uit Namibië zonder dat de kolencentrale aldaar is afgeschakeld, en waarbij een groot deel van de bevolking nog steeds geen beschikking heeft van elektriciteit, is moreel even afkeurenswaardig als de import van luxevoedsel zoals vlees uit een land waar honger wordt geleden.

In de toekomst zal Namibië een belangrijke energie-exporteur worden en de samenwerking met Namibië dient daarom wel voortvarend ter hand te worden genomen.

PM117.D04

Politieke Motie

Pre-advies: Neutraal

Titel motie: **ETS2 voor klimaatrechtvaardigheid**

Indiener: Christiaan Alofs e.a.

Woordvoerder: Christiaan Alofs

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Europa besloten heeft tot het invoeren van ETS-2, een emissiehandel voor transportbrandstoffen en huishoudbrandstoffen;

overwegende dat:

- het afgelopen jaar aangetoond heeft dat een hoge energieprijs effectief is in het terugdringen van energiegebruik;
- het afgelopen jaar aangetoond heeft dat een hoge energieprijs grote koopkrachteffecten heeft die lage- en middeninkomens met name treffen;
- het ETS-2 zal leiden tot een verhoging van de prijs van huishoud- en transportbrandstoffen;
- zonder aanvullende maatregelen de laagste inkomens hier het meeste onder lijden;
- Oostenrijk, Duitsland en Zwitserland besloten hebben tot invoering van een evenredige uitkering van de opbrengst van hun CO₂-prijs aan burgers;
- door deze uitkering een progressief inkomenseffect heeft waardoor lage- en middeninkomens worden ondersteund;
- de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid over klimaatbeleid adviseert: "Veranker de aandacht voor rechtvaardigheid in het beleidsproces door verdelingsbeginselen stelselmatig en vroegtijdig expliciet te maken.";
- verdelingsbeginselen door Europa aan de lidstaten worden overgelaten;

spreekt uit dat:

- de opbrengsten van een CO₂-heffing op transport en huishoudbrandstoffen gebruikt moeten worden voor koopkrachtherstel door evenredige uitkering aan alle burgers.;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Neutraal

Toelichting:

Klimaat en koopkracht zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Ook in het verkiezingsprogramma staat dat de vervuiler betaalt, zodat we onder meer de belasting op werk kunnen verlagen. De Tweede Kamerfractie heeft dan ook aangegeven de onderliggende boodschap te ondersteunen. Maar zij vindt de evenredige uitkering van de opbrengsten van een CO2-heffing een te botte bijl.

Er zijn effectievere manieren om het totaal aan belastinginkomsten te besteden, denk hierbij aan maatregelen om op lange termijn te verduurzamen, zoals het helpen isoleren van (huur)huizen, het realiseren van warmtenetten in wijken en het bijdragen aan lokale en regionale manieren om groene energie op te wekken.

Daarnaast geeft de Tweede Kamerfractie aan dat mensen die grote moeite hebben om rond te komen, beter geholpen zijn met lagere belastingen op hun loonstrookje of met een hogere uitkering. De jaarlijkse ETS-uitkering, die rond de 100 euro zou zijn, komt pas achteraf, terwijl andere inkomstenbronnen hetzelfde maandelijkse tempo volgen als noodzakelijke uitgaven.

Omdat het Landelijk Bestuur hecht aan een open gesprek in de partij over rechtvaardige verdeling van klimaatkosten in aanloop naar een volgend verkiezingsprogramma, adviseert zij met de genoemde voorbehouden neutraal op de motie.

Reactie op advies van indiener:

Het is fijn om te zien dat de Tweede Kamerfractie de onderliggende boodschap van de motie ondersteunt. Het is dan ook een uitwerking van ons eigen verkiezingsprogramma.

Een CO2 prijs is het meest scherpe instrument om alle klimaatschade te belasten. ETS2 kiest voor een heffing bij de oliemaatschappijen. We kunnen niet voorkomen dat zij de kosten doorberekenen aan de burger. Politieke steun voor klimaatbeleid vereist dat we dit koopkrachteffect transparant aanpakken.

Het "effectiever" besteden van het belastinginkomen om op lange termijn te verduurzamen houdt de lastenverzwaring op korte termijn in stand. Dit is ondragelijk voor de laagste en middeninkomens.

Er zijn nu veel van deze mensen afhankelijk van toeslagen omdat het niet gelukt is binnen ons huidige stelsel iedereen te bereiken via de gesuggereerde lagere belastingen of hogere uitkeringen. Dit vereist dus een andere oplossing.

Het is ondoenlijk gebleken binnen een specifieke regeling ook nog gerichte inkomenspolitiek te bedrijven. We hebben gezien hoe moeilijk dat was toen door de oorlog de energieprijzen opeens stegen. Als we willen dat hoge inkomens meer bijdragen zijn er genoeg mogelijkheden binnen ons belastingsysteem. Ook binnen het klimaatbeleid kunnen we meer doen om te voorkomen dat de grootste subsidies bij de hoogste inkomens terecht komen.

De Europese Commissie roept op om compensatiemaatregelen voor ETS2 vooraf te starten. De hoogte van de CO2-prijs wordt afhankelijk van de markt. We hebben gezien de prijs in één jaar kan vervijfvoudigen. Aanpassing van uitkeringen en belasting kunnen dit tempo niet bijhouden. Door het klimaatdividend direct te koppelen aan de ETS opbrengsten blijft er draagvlak, juist bij een stijgende prijs.

Ons verkiezingsprogramma kiest voor koopkrachtherstel voor een verzilverbare heffingskorting, evenals diverse landen die al een CO2-prijs hebben. Dat is ook de kern van deze motie.

PM117.D05

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Benut rioolslib voor een circulaire economie**

Indiener: Arjan de Boer e.a.

Woordvoerder: Arjan de Boer

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- dankzij kunstmest de landbouwproductie de groei van de wereldbevolking bijhouden;
- en fosfaat een belangrijk onderdeel is van kunstmest;
- wetenschappers waarschuwen voor een uitputting van de wereldwijde fosfaatvoorraad;
- men hierbij verwacht dat het rond 2030 steeds duurder en moeilijker wordt om fosfaat te ontginnen en tussen 2070 en 2110 de bekende wereldvoorraden volledig uitgeput zijn;
- het overgrote deel van de reserves in handen is van Marokko en de Westelijke Sahara (43%), China (27%) en de Verenigde Staten (7%);

overwegende dat:

- waterschappen fosfaat uit rioolslib te kunnen halen en kunnen gebruiken als struviet om kunstmest te vervangen;
- sinds kort deze struviet ook als grondstof mag dienen voor kunstmest;
- projecten om grondstoffen uit rioolslib te winnen gebaat zijn bij een stabiele afzetmarkt;
- waterschappen deze projecten moeten financieren en moeten hier als orgaan individueel over beslissen;
- het toelaten van fosfaat de weg opent naar meer hergebruik van grondstoffen uit rioolwater volgens de Unie van Waterschappen;
- het tempo van de introductie van nieuwe vormen van hergebruik omhoog moet volgens de Unie van Waterschappen om de doelen van het programma 'Nederland circulair in 2050' te halen waarbij in 2030 50% minder primaire grondstofstromen worden verbruikt;
- de waterschapslasten op termijn verlaagd kunnen worden door het zoveel mogelijk benutten van grondstoffen en energie uit rioolwater;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- aan te dringen op een eenduidige financiering van waterschappen vanuit het Rijk om fosfaat en grondstoffen terug te winnen vanuit rioolwater die past bij de ambities van 'Nederland circulair in 2050';
- aan te dringen op beleid vanuit het Rijk om overheden struviet te laten gebruiken in plaats van kunstmest;
- zich in te spannen om waar mogelijk de introductie van nieuwe vormen van hergebruik van grondstoffen uit rioolwater te versnellen;

Congres 117 - Moties

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

<p>De combinatie van de eindige voorraad van fosfaat en de ongebruikte grondstoffen uit rioolslib zorgen dat struviet een goed alternatief is voor kunstmest. Dit idee draagt bij aan circulariteit en duurzaamheid door het verminderen van het gebruik van traditionele kunstmest met een hoge uitstoot en door het hergebruiken van een afvalstof. Ten slotte draagt het bij aan kringlooplandbouw omdat nutriënten die geconsumeerd zijn via deze weg opnieuw gebruikt kunnen worden. Dit past binnen de circulaire economie en binnen de kringlooplandbouw. Als beheerders van de ruim 300 rioolwaterzuiveringsinstallaties zijn de waterschappen verantwoordelijk voor de financiering van deze innovatie.</p>
--

<p>Het Landelijk Bestuur steunt dit initiatief en adviseert deze motie dus over te nemen.</p>

PM117.D06

Politieke Motie

Pre-advies: Neutraal

Titel motie: **Wacht niet tot 2027 met invoering van ETS2**

Indiener: Christiaan Alofs e.a.

Woordvoerder: Christiaan Alofs

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Europa besloten heeft tot het invoeren van ETS-2, een emissiehandel voor transportbrandstoffen en huishoudbrandstoffen;
- deze wetgeving pas in 2027 in werking treedt;

overwegende dat:

- onderzoek van de Europese Commissie aantoonde dat ETS-2 40% van de reductiedoelstellingen voor transport en gebouwde omgeving realiseert;
- uit onderzoek van het WWF blijkt dat Nederland het land is zonder een nationale CO₂-prijs dat het meest achterblijft bij de Europese ESR doelstellingen;
- het CPB een sterke stijging van de armoede in Nederland verwacht bij het wegvallen van steunmaatregelen;
- het afgelopen jaar aangetoond heeft dat een hoge energieprijs effectief is in het terugdringen van energiegebruik;
- het afgelopen jaar aangetoond heeft dat een hoge energieprijs grote koopkrachteffecten heeft die lage- en middeninkomens met name treffen;
- een CO₂-prijs met klimaatdividend een progressief inkomenseffect heeft waardoor lage- en middeninkomens worden ondersteund;
- diverse Europese landen al eerder met succes een CO₂-heffing met klimaatdividend hebben ingevoerd;
- ETS2 pas in 2027 in werking treedt terwijl de klimaatcrisis en de koopkrachtcrisis nu actueel zijn;

spreekt uit dat:

- Nederland dient zo spoedig mogelijk een CO₂-prijs volgens de systematiek van het ETS-2 in combinatie met een klimaatdividend in te voeren en niet te wachten tot 2027;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Neutraal

Toelichting:

Deze motie bestaat uit twee onderdelen, de vervroegde invoering van de CO₂-prijs volgens ETS-2 en het klimaatdividend (ook wel: evenredige uitkering) die ook in de voorgaande motie genoemd wordt.

Over de vervroegde invoering geeft de Tweede Kamerfractie aan de wens te begrijpen om ETS-2 zo snel mogelijk te implementeren zodra de precieze vormgeving van de heffing vastligt. Het klimaat wacht op niemand. Een overweging is dat in Europees verband is besloten tot implementatie in 2028/29 vanwege de huidige hoge prijzen, omdat ETS-2 een effect zal hebben op de portemonnee van huishoudens. Ook is op dit moment nog niet helder wat eerdere invoering zou betekenen voor voorkombare weglekeffecten uit Nederland. Gegeven deze overwegingen wordt gevraagd naar het oordeel van het congres voor het eerder invoeren van ETS-2.

Voor het tweede onderdeel, het klimaatdividend, verwijst de Landelijk Bestuur naar de appreciatie van de andere voor dit congres ingediende motie die vraagt om een evenredige uitkering aan alle burgers met de opbrengsten van een CO₂-heffing op transport en huishoudbrandstoffen (oftewel: ETS-2):

Reactie op advies van indiener:

Deze motie gaat primair over het versneld invoeren van de CO2-prijs volgens ETS-2.

Het argument dat ETS-2 een effect zal hebben op de portemonnee van huishoudens wordt behandeld in motie D04. Bij een klimaatdividend of andere passende koopkrachtcompensatie zal dit effect positief zijn voor lage- en middeninkomens omdat opbrengsten van het belasten van brandstoffen hiervoor ingezet kunnen worden.

Weglekeffecten zijn aldus de Nederlandse Bank voor ETS1 al gering, maar voor ETS2 vrijwel afwezig. Het risico dat mensen in naar het buitenland gaan om hun Nederlandse huis te verwarmen is gering. Ook liggen ons omliggende landen op ons voor met het invoeren van een CO2-prijs voor transportbrandstoffen.

Wat goed is komt snel, dus wacht niet met de invoering van ETS2 tot 2027.

PM117.D07

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Groene waterstof op Curacao en Aruba**

Indiener: Ledenvergadering thema-afdeling D66 Duurzaam

Woordvoerder: Evert du Marchie Van Voorthuysen

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- Curacao en Aruba stappen maken naar een volledig duurzame elektriciteitsvoorziening;

overwegende dat:

- Deze eilanden hiermee goed op weg zijn;
- deze eilanden binnen redelijke tijd kunnen voldoen aan de voorwaarden voor de productie van groene waterstof;
- Aruba en Curacao om historische redenen de steun van Nederland verdienen;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- te bewerkstelligen dat Nederland op het gebied van waterstof gaat samenwerken met Curacao en Aruba naar voorbeeld van de reeds bestaande overeenkomsten met Namibië en Oman;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Zowel in het kabinet als in de Kamer pleit D66 voor een stevige aanpak voor het klimaat voor alle delen van het Nederlandse koninkrijk. Curaçao en Aruba gaan zelf over hun energiebeleid en dus ook over welke energieovereenkomsten zij sluiten. De Tweede Kamerfractie vindt dat het kabinet deze landen wel kan ondersteunen met kennis, kunde en middelen om deze landen een succesvolle positie te geven in de nieuwe (energie)economie.

Het Landelijk Bestuur adviseert dan ook om deze motie over te nemen.

PM117.D08

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Kosten van overheidsgaranties m.b.t. energiescenario's**

Indiener: Ledenvergadering thema-afdeling D66 Duurzaam

Woordvoerder: Theo Overes

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- er, volgens het KPMG-rapport "Marktconsultatie kernenergie" (1 juli 2021), een groot aantal (>40) overheidsgaranties nodig zal zijn om private financiers deel te laten nemen aan Nederlandse kerncentrales;
- het hierbij ook gaat om substantiële financiële en technische garanties gedurende de gehele levenscyclus van kerncentrales, zoals voor kostenstijging tijdens de bouw, teruglopende omzet, onvoorziene kosten van de eindberging van het nucleaire afval, of onvoorziene kosten van de ontmanteling;
- deze garanties een substantiële kostenpost voor de overheid kunnen worden;
- volgens een prognose van TenneT zal een kerncentrale in 2030 mogelijk nog maar 68% van de tijd kunnen draaien t.g.v. aanbod van zonne- en windenergie, waardoor er gedurende 32% van de tijd een beroep kan worden gedaan op de omzetgaranties;

overwegende dat:

- er ook voor de alternatieven voor kernenergie overheidsgaranties nodig kunnen zijn;
- het daarom voor een eerlijke en objectieve vergelijking van verschillende energiescenario's (combinaties van zon, wind, waterstof-import, kernenergie, etc.) belangrijk is dat een inschatting van de (mogelijk aanzienlijke) kosten van de overheidsgaranties, nodig voor de verschillende energiebronnen, wordt meegenomen;
- voor het inschatten van deze kosten gebruik gemaakt kan worden van de rekenmethodes waarmee verzekeraars de "Best Estimate Liabilities" bepalen, gebaseerd op mogelijke uitbetalingen en hun geschatte kans;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- bij het vergelijken van verschillende energiescenario's en bij het bepalen van de resulterende lasten voor de schatkist (en uiteindelijk de belastingbetaler), zich sterk te maken voor het meenemen van een reële inschatting van de kosten ten gevolge van overheidsgaranties en de andere risico's die de overheid loopt m.b.t. alle benodigde energiebronnen;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

D66 heeft haast met de klimaat- en energietransitie. Dat betekent onder andere dat Nederland investeert in schone toekomsttechnologieën. Hier kunnen ook overheidsgaranties bij horen, maar zorgvuldigheid is geboden. Het toekomstige energiesysteem moet goed worden afgewogen op technische én financiële haalbaarheid en effecten. De Tweede Kamerfractie is daarom van mening dat een reële inschatting van de kosten ten gevolge van overheidsgaranties en andere risico's voor de overheid essentieel is voor goede besluitvorming.

Deze motie roept daar terecht toe op en het Landelijk Bestuur adviseert dan ook om de motie over te nemen.

PM117.D09

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Benut agrarische kennisnetwerken als essentieel onderdeel van de landbouwtransitie**

Indiener: Arjan de Boer e.a.

Woordvoerder: Arjan de Boer

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- De overheid met het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) voor 2030 de natuur ruimte wil bieden voor herstel en versterking, de kwaliteit van bodem en water verbeteren en meer doen tegen klimaatverandering;
- De provincies uiterlijk 1 juli 2023 een eerste versie van de plannen voor ieder gebied klaar moeten hebben;
- De landbouwsector een belangrijke rol speelt bij de plannen voor ieder gebied;

overwegende dat:

- De gebiedsprocessen per gebied verschillen omdat overal de kwaliteit van natuur, water en bodem anders is;
- De uitwerking en maatregelen per bedrijf kunnen verschillen omdat de bedrijfsvoering, type bodem, bodemgebruik en omstandigheden overal anders is;
- Boeren gelijktijdig aan meerdere doelen moeten werken, namelijk: stikstof, waterkwaliteit, bodemkwaliteit, biodiversiteit en klimaatverandering;
- Een onafhankelijk landbouwadviseur en procesbegeleider zonder financieel winst oogmerk boeren kan ondersteunen in het creëren van nieuwe verdienmodellen en het verduurzamen van hun bedrijf dat aansluit op hun bedrijfsvoering;
- Deze onafhankelijk landbouwadviseur en procesbegeleider boeren ook mentaal kan ondersteunen omdat de komende transitie mentaal veel vergen van boeren;
- Er in de meeste gebieden al een lange historie is van samenwerking waarbij veel kennis en vakmanschap aanwezig is;
- Het vertrouwen van boeren in de overheid op dit moment laag is;
- Het daarom belangrijk is om boeren te ondersteunen via vertrouwde netwerken, organisaties en adviseurs;

spreekt uit dat:

- De Tweede Kamerfractie zich inspant om onafhankelijke landbouwadviseurs en procesbegeleiders in te stellen als standaard in alle gebiedsprocessen van het NPLG;
- Deze adviseurs en procesbegeleiders kennisuitwisseling binnen de gebieden en binnen de sector stimuleren en faciliteren via bestaande netwerken, organisaties en adviseurs;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

De Tweede Kamerfractie zet zich bij alle landbouw gerelateerde onderwerpen in op onafhankelijke adviseurs voor de bedrijfsvoering van landbouwbedrijven. Een voorbeeld is de inzet voor het loskoppelen van advies en verkoop van gewasbeschermingsmiddelen. De Tweede Kamerfractie ziet het nadrukkelijke belang in van onafhankelijk advies en een gedegen kennisuitwisseling waarbij opleidingen, kennisinstituten en de overheid cruciaal zijn.

Het Landelijk Bestuur adviseert deze motie over te nemen en de Tweede Kamerfractie is gemotiveerd om dit principe zo veel mogelijk in praktijk te brengen.

PM117.D10

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **GLB voor vee? Weg ermee!**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Maarten Tollenaar

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- met €386.6 miljard en daarmee ca. 32% van de uitgaven van het meerjarig financieel kader van de EU (2021-2027) het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) veruit de grootste structurele kostenpost van de EU is;
- veehouderij verantwoordelijk is voor meer dan de helft van de agriculturele uitstoot geproduceerd in Europa;
- het GLB als doelstelling heeft om uitstoot te verminderen;

overwegende dat:

- het huidige GLB effectief vrijwel niets doet om de uitstoot van de veehouderij te verminderen, maar het juist kunstmatig in stand houdt door gigantische subsidies;
- de voedselzekerheidsdoelstelling van het GLB beter vervuld kan worden door te focussen op planten met veel proteïne en nieuwe technieken zoals kweekvlees en door schimmels geproduceerde zuivel;
- de subsidies uit het GLB een marktverstoring effect hebben dat de voedselmarkt slecht vatbaar maakt voor prikkels vanuit de Europese consumenten zelf;
- de subsidies uit het GLB het importeren van Europees voedsel kunstmatig goedkoop maakt wat agrarische economische ontwikkeling in andere landen, waaronder in ontwikkelingslanden, oneerlijk lastig maakt;
- de onethische behandeling van dieren in de bio-industrie mede in stand wordt gehouden door de subsidies uit het GLB;

spreekt uit dat:

- de subsidies vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid voor veeteelt zo snel mogelijk moeten verdwijnen, en dat het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid zich meer moet richten op niet dierlijke methoden van eiwitproductie;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

De Tweede Kamerfractie staat positief tegenover de motie. Zoals het verkiezingsprogramma stelt, zouden de Europese landbouwgeden die Nederland zelf kan verdelen enkel moeten gaan naar boeren die stappen zetten naar kringlooplandbouw en natuurbeheer, en op termijn moet de generieke inkomenssteun zelfs in zijn geheel verdwijnen. De transitie naar niet-dierlijke methoden van eiwitproductie past goed bij de stappen die gezet moeten worden richting kringlooplandbouw en een sector in balans met dierenwelzijn en de natuur.

De delegatie in het Europees Parlement steunt deze inzet en heeft altijd gestemd voor een vergroening en verduurzaming van het GLB, waarin de niet-dierlijke methoden van eiwitproductie een belangrijke rol moeten spelen. De EP-Delegatie zal zich hiervoor blijven inzetten.

Het Landelijk Bestuur omarmt deze motie dan ook en adviseert voor overnemen.

PM117.D11

Politieke Motie

Pre-advies: Overnemen

Titel motie: **Faciliteren psychedelische therapieën**

Indiener: Kalle Duvekot e.a.

Woordvoerder: Evert Manders

Het D66 Congres op zaterdag 13 mei 2023 bijeen te Amsterdam,

constaterende dat:

- psychedelica zoals psilocybine, MDMA en ketamine potentieel hebben om gebruikt te worden als therapeutische middelen voor diverse mentale gezondheidsaandoeningen;
- er steeds meer wetenschappelijke studies verschijnen die de effectiviteit van psychedelische therapieën aantonen, met name voor behandeling van PTSS, depressie, en angststoornissen;

overwegende dat:

- psychiatrische aandoeningen zoals PTSS, depressie en angststoornissen grote gezondheidsproblemen vormen in onze samenleving;
- er een toenemende vraag is naar alternatieve behandelingen voor deze mentale gezondheidsaandoeningen, omdat traditionele behandelingen vaak onvoldoende effectief zijn;

verzoekt de Tweede Kamerfractie:

- zich in te zetten om de toegang tot psychedelische therapieën te faciliteren voor patiënten met mentale gezondheidsaandoeningen, onder begeleiding van gekwalificeerde zorgverleners;

en gaat over tot de orde van de dag.

Pre-advies: Overnemen

Toelichting:

Mensen met psychische of lichamelijke klachten kunnen baat hebben bij medicinaal gebruik van drugs. Zo zijn er steeds meer onderzoeksresultaten bekend waaruit blijkt dat psychedelica zoals mdma, psylocybine en xtc een uitkomst kunnen bieden voor uitbehandelde patiënten met een posttraumatische stressstoornis (PTSS) en chronische depressie. Zo staat ook in het verkiezingsprogramma dat D66 meer wil inzetten op onderzoek naar de medicinale en therapeutische werking van drugs. Toegang tot passende zorg is waar D66 naar streeft en voorliggende motie past binnen dit gedachtegoed.

De Tweede Kamerfractie zet zich in om toegang tot medisch gebruik van psychedelica te verbeteren. Zo is er in oktober 2022 een rondetafelgesprek over het therapeutisch en medisch gebruik van psychedelica georganiseerd en zijn er meerdere moties ingediend om zowel het taboe op onderzoek naar medisch gebruik van psychedelica te verminderen en om barrières bij toegang tot psychedelica weg te nemen. De Tweede Kamerfractie ziet de voorliggende motie dan ook als aanmoediging om de huidige inzet te continueren.

Het Landelijk Bestuur steunt deze motie en de inzet van de Tweede Kamerfractie. Zij adviseert dan ook om de motie over te nemen.